

Smedjan i Trödje

Text och foto: Margot Östlund

Arthur Olsson vid bälgen i smedjan

Vid vägen ner mot Sjölottarna i Trödje står det ett litet timrat hus inte långt från Arthur Olssons såg. Arthur, som är ägaren, berättar att det är en gammal smedja, som har funnits på den här platsen sedan av 1800-talet.

Det var i samband med laga skifte, som "gubben Andersson" d.v.s. Anders Andersson. Arthur farmorsfar, envisades med att bli tilldelad mark som låg nere vid havet. Hans stora intresse var nämligen att fiska.

Men marken som han fick var oländig, med stora stenar och berghällar i dagen och bevuxen med storskog. Han röjde mark för att odla, fyllde ut ojämnheter på gårdsplatsen så gott det gick med grus och sand, som han körde från lämpliga ställen i skogen. Han timrade bostadshus och ladugård och även en smedja. Smedjan placerade han en bit från bostadshuset eftersom han var rädd för brandrisken.

Vatten till gården fick man från en källa som låg en bit upp i skogen.

Man tillverkade en vattenledning genom att borra ett hål på längden i ett antal stockar, som man sedan fogade ihop. Det var självtryck från källan och på det viset sparade man många tunga steg.

I tomtgränsen mot vägen finns ett vackert järnstaket som "gubben Andersson" har smitt. Det måste ha varit ett otroligt arbete att skapa detta med de begränsade resurser som fanns att tillgå. Det har stått på plats i över 100 år även om det ibland fått sig en törn från något förbi åkande fordon. En gång var det så häftigt så till och med en av de kraftiga stenstolparna knäcktes vid smällen, men med lite vilja gick det att laga, säger Arthur.

Smedjan har också råkat illa ut. Det var en bil som körde rakt in i ena långsidan och raserade delar av väggen och muren som var innanför. Arthur har lagat väggen och fått muren återställd, men tyvärr med moderna tegelstenar, så nu är det bara längst ned mot golvet som man kan se hur den ursprungliga muren sett ut.

Grejor som finns kvar i smedjan

Den gamla bälgen finns kvar och är i gott skick med alla sina klaffar och luftvägar. Den är kopplad till muren och när man drar igång den kan man känna luftdraget genom hålen i härdens. Det var säkert en fördel att vara två man i smedjan, en som skötte bälgen och en som smidde. Men konstruktionen var sådan

att smeden, med hjälp av en lång hävarm, kunde sköta båda sysslorna själv. I smedjan finns en del verktyg kvar, tänger, hammare, ett skruvstäd och även ett litet trä-ämbar i vilket man förmodligen har haft tjära.

Det man i första hand framställde i sådana här bysmedjor, var det som behövdes på gården. Ett gammalt talesätt säger "Utan smed kan ingen bärga". Så skor till hästen, pinnar till harven, plogbill och lie var det som måste till för att skörden skulle kunna bärgas. Sedan var det spik och bult och järnstänger till stagning och annat som användes vid bygget av lador och lider. Troligen gjorde man även saker till lyst, som vackra utsirningar på beslag, ljusstakar och andra bruksföremål. Grinden i gårdens jämstaket är ett exempel på det.

Ett ljuster smitt med hullingar finns också bevarat. Det var ju så att Anders Andersson ville bo vid havet, eftersom han ville fiska och det gjorde han också. Både med ljuster, med krok och med nät, Arthur har hittat åtskilligt med gamla nät på gården. Ljusterfiske har Arthur själv varit med om, när han tillsammans med sin pappa fiskade ål på det sättet. "Det var länge sedan", konstaterar han, "nu är det förbjudet och förresten finns det väl knappast några ålar kvar längre".

Ett annat föremål som tillverkats i smedjan är ett stort sågblad. I Trödje har funnits flera sågar och en låg ovanför Ångertjärn och tillhörde gården. Där kan man numera bara se några rester vid ån, men på den gamla tiden sågades där brädor med egentillverkade sågblad.

Sågen kallades Lärka och Arthur tror att det var för att sågen var så snabb så den var som lärkvingar. Sågbladet hänger nu på väggen i Arthurs uthus och han brukar titta på det ibland och tänka: "Det är väl inte så konstigt att man håller på med det man gör, för man har väl sågandet i generna".

[Hillebygden, Nr. 2, 2012]